

Aniversari de la mort d'un poeta universal

Salvador Espriu, 25 anys

L'autor de 'La pell de brau' va veure la poesia com una transgressió de l'ordre comú, una via del coneixement

JOAN-PERE
Viladecans

Fa 25 anys, moria **Salvador Espriu**. El poeta quedava instal·lat al cim més alt de la literatura catalana. Però a vegades els grans referents queden semioblidats, just a causa de la seva grandesa o de les circumstàncies sociopolítiques i culturals. Malgrat que la seva obra poètica, narrativa i teatral ha estat, amb intermitències, revisada i objecte de diversos i insignes estudis, en general es considera que **Espriu** pertany a un passat mític: allunyat de la modernitat, però encara massa pròxim per qualificar-lo de clàssic. La contemporaneïtat d'**Espriu** és inqüestionable, perquè parla a l'home del mateix home i del fet dolorós d'existir, de la conciliació entre llibertat i igualtat.

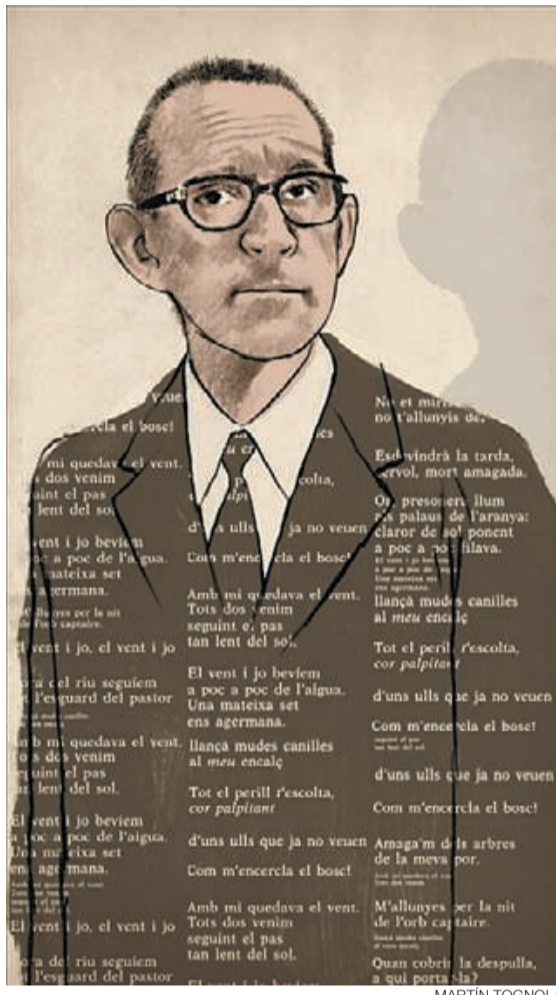
Una altra cosa és el seu distanciament voluntari de les avantguardes. La seva obra es continua llegint, però la fins a cert punt veritable qualificació d'hermètica i difícil complicitat amb el nou lector. ¿Hi ha alguna obra de comprensió fàcil? I encara menys quan els temes actuals no són precisament benignes per a les arts contemplatives i el gaudi de la poesia és un goig privat i estàtic.

A 'EL CANON *Occidental* (1995) **Harold Bloom** dicta el nostre precepte, situa **Espriu** entre els grans de la poesia universal, lamentant que no se li hagués atorgat el premi Nobel. Als catalans, aquests reconeixements ens alegren l'ego, però no podem estar sempre pendents que des de fora vinguin a esmenar-nos el criteri. **Espriu** és massa nostre perquè el valorem objectivament. És aquella frase de **Benjamin Péret**: «Com pot ser un geni, si és el

meu veí». Som així.

Espriu, durant anys, va ser significat com a poeta nacional. ¿Honor o rèmora? I els seus versos van servir perquè els polítics els utilitzessin, gairebé sempre malament. **Citar Espriu** era i és per a ells un gir-se de cultura i carregar-se de raó, mentre els versos del poeta es banalitzaven per excés d'un mal ús. Que un home fràgil, poeta i solitari, plantés cara al poder amb la seva coherència i el seu servei impagable a la llengua resultava exemplaritzant.

La veritat és que el poeta sempre va abominar d'això i en privat comentava que quan ell es morís no se'n recordaria ningú de la seva obra. I durant algun temps així va ser; encara que **Raimon** no va deixar mai de cantar-lo, i **Ricard Salvat**, de representar-lo, quan l'hi van deixar fer. **Espriu** va patir una utilització política clara que ell no va desmentir mai. ¿Es va deixar utilitzar? I, en tot cas, ¿per què? Probablement per una honesta voluntat de servei al seu país o perquè el poeta sentia un alt deure cap a la seva obra, s'hi devia, així com a la seva divulgació. En el seu funeral, a l'església de Santa Maria d'Arenys de Mar (¿quan serà Sinera?), la munió de polítics en estrepitosa presència va fer exclamar a **Montserrat Roig**: «Això no és una festa». Segurament eren els mateixos que no comprendran mai que per a un poeta i un narrador com **Espriu** només existeix una petita pà-

MARTIN TOGNOLA

Els seus versos van servir perquè els polítics els utilitzessin, quasi sempre malament; es van banalitzar

tria (en **Espriu**, Sinera); una única ideologia, que és el coneixement, i la pàtria real, o sigui, l'idioma. A *Les hores*, **Espriu** escriu: «Ningú no ha comprès/ el que jo volia/ que de mi se salvés». ¿Parla d'ell o del jo col·lectiu? Encara que un poeta pot passar a la història amb no més de sis versos, les obres relativament extenses s'han d'estudiar globalment i el registre espriuà és amplíssim, sempre superadit a la desesperança/esperança, (*Inici de càntic en el temple*); a la covardia i humiliació col·lectiva (*Indesinen-*

ter); al seu paisatge, els dies, el mar, el temps (*He mirat aquesta terra*); al desig que el seu poble sigui un país normal, en llibertat, convivència (*La pell de brau*). ¿Es va equivocar amb Sepharad (Espanya)? S'ha de ser un ingenu per creure-s'ho, el poeta va més enllà de la guerra entre germans i del desig del ben viure; parla de tragèdia, de sang, del dolor dels que es van quedar. El mateix **Espriu** considerava que també ell havia mort el 39.

Per a **Espriu** la poesia era una transgressió de l'ordre comú, l'entenia com una via de coneixement, com una unió entre allò poètic i la filosofia. Lector de la Bíblia, **Maquiavel**, *El Quixot*, **Gracián**... creia, com aquest, que, la filosofia no és res més que una reflexió sobre la mort, que és necessari meditar-la moltes vegades per poder fer-la bé una sola vegada; la definitiva. Exactament un aprenentatge vital *Per a ben morir*.

EN EL TRACTE personal **Salvador Espriu** era una persona escrupolosament pulcra, culta, preocupada; un jerarca de les formes obsessionat per la precisió en el llenguatge. Amb l'antiga dignitat dels vençuts, es parapetava en una educació a vegades excessiva per a l'interlocutor. Els que el vam tractar sabem que a mesura que avançava la conversa anava transmutant-se en un home crític, irònic, sarcàstic, que estimava tant la llengua culta com la vulgar dels captaires de Sinera.

Malgrat parapetar-se en la malaltia i en el desig de trobar-se sol amb ell mateix, no es va negar mai a cap petició cívica ni cultural. Una vegada em va dir el següent: «En cada paraula m'hi jugo la pell». En ell no podia ser d'una altra manera. «Però hem viscut per salvar-vos els mots/ per retornar-vos el nom de cada cosa...». Emociona rellegir **Espriu**. ■

Pintor.

Set x set

NAJAT
El Hachmi

La polèmica hamburguesa sense cansalada

Sembla que el fenomen dels alcaldes mediàtics per polèmiques que a primer cop d'ull semblen absurdes, però que acaben necessitant un informe jurídic per demostrar-ho, es va escampant. A Roubaix, al nord de França, el batlle **René Vandierendonck** encara no està gaire convençut de la resposta que ha donat l'Halde, (l'Alta Autoritat per a la Lluita Contra les Discriminacions) a la seva denúncia contra la cadena d'establiments de menjar ràpid Quick. Les queixes que l'han mantingut a la palestra mediàtica durant setmanes no són, però, pel colesterol o els greixos saturats. El problema segons **René** és que Quick només serveix hamburgueses *halal*, per descomptat sense cansalada i això li ha semblat discriminatori. El menjar *halal*, per als que no hi estiguin avesats, és el que està permès als musulmans i a la pràctica es tradueix en tres pilars bàsics: no beure alcohol, no menjar animals que no hagin estat sacrificats mirant cap a la Meca i no menjar porc. Al contra-

No crec que els Carrefours comptessin amb secció 'halal' si no tinguessin compradors

ri del que molta gent creu, la carn dels animals que han estat morts d'aquesta manera ni té un gust diferent ni ha estat dessagnada d'una forma especialment sàdica ni té efectes contra la cel·lulitis. Es pot comprovar a qualsevol escorxadador català. O als Döner Kebab amb certificat *halal*, que són majoria. Per això mateix no acabo d'entendre a què es deuen les queixes de l'alcalde de Roubaix. Es veu que tant en aquest poble com en altres pobles francesos hi ha prou demanda de menjar ràpid per part dels musulmans perquè li surti a compte al propietari. No crec que els Carrefours disposessin de secció *halal* si no tinguessin compradors, encara que hi entaforin coses que ni són ni deixen de ser permeses, com ara el coriandre, les espècies o la pasta filo per fer la bastila i els briuats. En tot cas el servei jurídic de l'Halde ja ha dit que Quick només podria ser discriminatori si rebutgés explícitament oferir els seus serveis a una clientela determinada. I sort que l'organisme s'ha pronunciat que si no encara hauríem hagut de témer una nova persecució contra els restaurants vegetarians o els que només serveixen fideus, o els que només fan pizzes o els xinesos. El final dels restaurants barats, vaja. ■

En seu vacant

La dignitat dels bombers

JOSEP MARIA
Fonalleras

Ens ha agafat per sorpresa la vehemència dels caps dels GRAF i aquesta metàfora incendiària contra la classe política. Però el to i la contundència no han estat improvisades per **Ricard Expósito**, que ha tingut temps de madurar i confeigir una reacció no gens sobtada sinó fruit d'una progressiva indignació. Hi pot haver gent que consideri que els bombers no han d'intervenir en política i que no han de qualificar

d'incendi la disputa electoral. Però resulta que, més enllà de la condició de bombers, aquests senyors són també ciutadans amb veu, sòlida i estructurada, irritats per una evident utilització de la comissió parlamentària com a plataforma d'uns determinats interessos. Dolguts per la filtració de les converses dels seus companys atrapats, estupefactes davant de l'espectacle del foc mediàtic, han actuat amb serenitat i amb energia. Han exercit el dret a fer valer la dignitat d'uns professionals per damunt de la beneiteria d'alguns i del cinisme d'altres, per damunt dels que han maldat perquè una tragèdia es converteixi en una arma de confrontació.

El to de la compareixença em dol,

però l'entenc. Em dol perquè és trist que la màxima institució del país es vegi abocada a un reny tan fonamentat. I l'entenc, perquè ens parla de persones abnegades, entristides per la pèrdua d'amics i companys, que s'han vist exposades –i no els pertoca– en un aparador il·luminat. La reflexió de **Marc Castellnou** no s'hauria de circumscriure a una entrada asèptica en un llibre de visites. ¿Val la pena dur a terme un esforç forassenyat per una cosa que no s'ho val? ¿No hauria de ser lícit abandonar l'incendi si es percep que és més important una vida que 10.000 pins que tornaran a créixer? De la comissió potser n'haurien de sortir respostes contundents a preguntes no gens frívoles. ■

Fundador: ANTONIO ASENSIO PIZARRO.
President: Antonio Asensio Mosbah.
President de la Comissió Executiva: Juan Llopart Pérez.
Director General: Conrado Carnal.
Director Editorial i de Comunicació: Miguel Àngel Liso.
Directors d'Àrea:
Prensa: Enrique Simarro.
Comercial i Publicitat: Pablo San José.
Llibres i Plantes d'impressió: Román de Vicente.
Revistes: Marta Ariño.
Recursos: David Casanovas.

EDICIONES PRIMERA PLANA:
Director General: Enrique Simarro.
Directors: J. Garçon (comercial), D. Segura (màrqueting), M. Fañanàs (r. externes), J. L. Busquets (tresoreria), J. Sicart (administració), L. M. Blasco (sistemes d'edició), K. Olivier (tecnologies), M. Moya (producció).
Impressió: Gráficas de Prensa Diaria.
Director: L. Miranda. **Distribució:** Logística de Medios Catalunya S.L. Consell de Cent, 425-427, 3ª planta. 08009, Barcelona. T: 93 265 53 53. Fax: 93 484 37 48.
Publicitat: Zeta Gestión de Medios. **Dir. general:** P. San José. **Director comercial:** S. Germán. Consell de Cent, 425-427, 6a planta; 08009 Barcelona. T: 93 265 53 53. O'Donnell, 12. 28009 Madrid. T: 91 586 97 00.